

Zadanie 35.

Jeden ze sposobów zapisania niezerowej liczby rzeczywistej x w pamięci komputera polega na:

- 1) przedstawieniu tej liczby w postaci iloczynu trzech liczb:

$(-1)^S$ — przy czym S jest równe 0 lub 1 i nazywa się *znakiem*,

M — *mantysy*, która jest liczbą z przedziału $[1;2)$,

2^C — przy czym C jest liczbą całkowitą zwaną *cechą*,

$$x = (-1)^S * M * 2^C.$$

- 2) zapisaniu w pamięci oddzielnie: znaku, mantysy i cechy.

Przykład

$$5.5 = 2.75 * 2^1 = \underbrace{1.375}_{\text{mantysa}} * 2^{\text{cecha } 2}$$

Przyjmijmy, że każdą liczbę rzeczywistą zapisujemy na **8 bitach**.

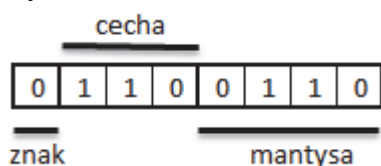
Najstarszy bit (pierwszy z lewej) jest **bitem znaku**: 0 oznacza liczbę dodatnią, 1 — ujemną.

Następne 3 bity reprezentują **cechę** — liczbę całkowitą z zakresu od -4 do 3 , reprezentowaną przez trzy cyfry binarne następująco:

-4	000	0	100
-3	001	1	101
-2	010	2	110
-1	011	3	111

Do zapisu **mantysy** pozostają ostatnie 4 bity. Część całkowita mantysy będzie zawsze równa 1, więc wystarczy zapisać tylko jej część ułamkową. Ułamek przedstawiamy w postaci binarnej i zapisujemy cztery pierwsze cyfry rozwinięcia, o wagach: 2^{-1} , 2^{-2} , 2^{-3} i 2^{-4} .

Przykład

Bit znaku ma wartość 0, więc liczba jest dodatnia

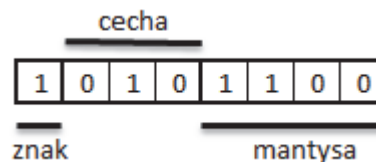
$$C = 110_2 - 4 = 6 - 4 = 2$$

$$M = 1.0110_2 = 1 + 0.25 + 0.125 = 1.375$$

$$x = M \cdot 2^C = 1.375 \cdot 2^2 = 5.5$$

35a.

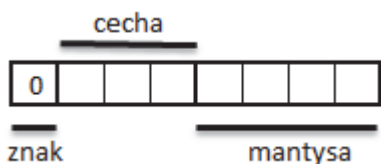
Oceń, czy podane poniżej zdania dotyczące liczby rzeczywistej zapisanej obok w postaci binarnej są prawdziwe, czy fałszywe, stawiając znak X w odpowiedniej kolumnie poniższej tabeli:

		P	F
A	Liczba jest dodatnia.		
B	Cecha ma wartość dziesiętną równą -2 .		
C	Mantysa ma wartość dziesiętną równą 0.75 .		
D	Liczba ma wartość dziesiętną równą -0.4375 .		

35b.

Jaką największą liczbę rzeczywistą x można zapisać, wykorzystując 8 bajtów w sposób opisany wyżej? Wypełnij bity reprezentacji binarnej tej liczby i podaj jej wartość dziesiętną.

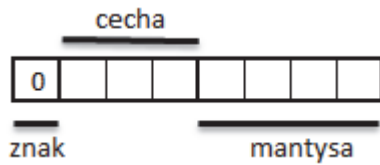
$$C = \dots\dots\dots$$

$$M = \dots\dots\dots$$

$$x = \dots\dots\dots$$

35c.

Jaką najmniejszą liczbę nieujemną można zapisać w opisanej wyżej reprezentacji 8-bitowej? Wypełnij bity jej reprezentacji binarnej i podaj jej wartość dziesiętną.

$C = \dots\dots\dots$
 $M = \dots\dots\dots$
 $x = \dots\dots\dots$

Komentarz do zadania

Zauważ, że w przyjętej reprezentacji:

- można zapisać jedynie wybrane liczby z przedziału od -15.5 do 15.5 ,
- nie da się zapisać liczby dokładnie równej zero,
- kolejne dwie liczby mogą różnić się od siebie nie mniej niż o 0.125 .

W praktyce liczby rzeczywiste zapisywane są na większej liczbie bitów: 32 (w pojedynczej precyzji) lub 64 (w podwójnej precyzji). Szerokości cechy i mantysy są więc dużo większe. Nie zmienia to jednak istoty problemu: zakres wartości liczbowych możliwych do zapisania jest ograniczony, a wielu wartości należących do tego zakresu nie da się dokładnie zapisać.

Publikacja opracowana przez zespół koordynowany przez **Renatę Świrko** działający w ramach projektu *Budowa banków zadań* realizowanego przez Centralną Komisję Egzaminacyjną pod kierunkiem Janiny Grzegorek.

Autorzy

dr Lech Duraj
dr Ewa Kołczyk
Agata Kordas-Łata
dr Beata Laszkiewicz
Michał Malarski
dr Rafał Nowak
Rita Pluta
Dorota Roman-Jurdzińska

Komentatorzy

prof. dr hab. Krzysztof Diks
prof. dr hab. Krzysztof Loryś
Romualda Laskowska
Joanna Śmigielska

Opracowanie redakcyjne

Jakub Pochrybniak

Redaktor naczelny

Julia Konkołowicz-Pniewska

Zbiory zadań opracowano w ramach projektu *Budowa banków zadań*,
Działanie 3.2 Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych,
Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
Program Operacyjny Kapitał Ludzki